

Cogito

**ADEVĂRUL
în căutare de
MINISTER**

Florentin Țuca

ADEVĂRUL În căutare de MINISTER

Universul Juridic

București

-2021-

Cuvânt introductiv

Motto: *Temerea lui Orwell a fost că se va ajunge la interzicerea cărților. Temerea lui Huxley a fost că vom trăi timpurile în care nu vor mai exista motive pentru interzicerea cărților, întrucât nu va mai fi nimeni interesat să citească vreuna. Orwell a anticipat că vom fi privați de informații. Huxley a anticipat că ni se va da atât de multă informație, încât vom fi reduși la pasivitate și egoism. Orwell s-a temut că vom ajunge să trăim timpul în care adevărul ni se va ascunde complet. Huxley s-a temut de vremea în care adevărul va fi scufundat într-un ocean al irelevanțelor. Orwell s-a speriat la gândul că vom deveni o cultură captivă. Huxley s-a speriat că vom deveni o cultură trivială (...) marcată de un infinit apetit pentru distracții (...). Pe scurt, Orwell și-a exprimat temerea că ceea ce urâm ne va distruge, iar Huxley – că ne va ruina tocmai ceea ce iubim.*

(Neil Postman, *Amusing Ourselves to Death: Public Discourse in the Age of Show Business*)

Mărturisesc că îmi este cam peste mână să scriu o introducere-sinteză despre această culegere de gânduri, impresii și polemici. La precedentă, „*Gâlceava cu juristul din mine*”, mi-a fost mai ușor, pentru că atunci mi-am asumat cu oarece nonșalanță eterogenitatea subiectelor abordate și punerea lor laolaltă între copertile unei cărți. Mi-am zis că, dacă tot este să fie ciorovăială și sfadă cu eul (care ar trebui să fie) obișnuit cu rigoarea, atunci ar putea fi scuzate atât lipsa unui fir roșu al discursului, cât și niscai naivități colaterale. Astăzi,

la rece, nu mi le-aș mai scuza, oricât de autentic o fi fost patosul care a motivat exprimarea lor la vremea aceea. Aș reconsidera, de exemplu, *mea culpa!*, atât unele critici prea aspre (precum acelea la adresa educației religioase din școli), cât și unele aplauze prea entuziaste (cum ar fi laudele lipsite de necesarele nuanțe aduse competițiilor de dezbateri între liceeni). Poate o să am ocazia să revin cu detalii și cu cenușă-n cap. Până atunci, scăpat de gâlceavă, mă văd nevoit să mă întorc la un fir roșu care, de data asta, oricât de subțire ar fi, ar trebui să lege cumva paginile prezentului volum și gândurile depănate, din nou, în ordinea lor cronologică.

Iar firul roșu cel mai potrivit este, cred, raportarea *la* și relația *cu* niște premoniții.

Atunci când, cu mulți ani în urmă, am citit pentru prima oară romanul „1984” al lui George Orwell și, apoi, la puțin timp după aceea, „*Minunata lume nouă*” a lui Aldous Huxley, m-am bucurat, printre altele, de imensa distanță care, în mintea mea naivă, mă separa de lumile distopice construite de cele două capodopere. Erau bucuria celui care revine la realitatea matinală după trezirea dintr-un coșmar chinuitor și ușurarea de a vedea, de pe malul unei realități digerabile, că ficțiunea hidoasă crescuse pe malul *celălalt*, peste o apă de netrecut. La adăpostul acestei distanțe, mi-am permis adesea tihna unor priviri contemplative asupra imediatului, debarasate de mari frământări și temeri, încărcate mai degrabă de nostalgie, introspecții și chiar poftă de umor. Am împachetat aceste priviri și gânduri în câteva texte

din debutul prezentei colecții, pe post de introducere senină.

Odată cu trecerea timpului însă, mi-am dat seama că, încet-încet, distanța dintre maluri începe să se micșoreze, iar relația dintre realitate și distopie tinde să capete aparența unei amicale, dar periculoase vecinătăți. Descoperirea acestei tot mai vizibile apropieri de planuri m-a pus în gardă, iar majoritatea articolelor aranjate cronologic în volumul de față sunt expresia unor autentice dezamăgiri, îngrijorări sau semnale de alarmă, după caz, asociate cu predilecție unor trimiteri comparative la universurile ficționale imaginate de Orwell și Huxley.

Întâi, sub forma unei *respingeri a aperturilor nocive* ale valurilor de corectitudine politică, ideologie identitară, anti-cultură (*cancel culture*) și cultură a victimizării, dictatură a minorităților și triumf al decadentei, toate specifice lumii postmoderne care tinde să ne subjuge. Sunt reacții critice aplicate în analiza unor fenomene sociale, realități juridice sau radiografii istorice, după caz, cuprinse în câteva eseuri în care trimiterile la distopiile evocate rămân, deocamdată, la stadiul de aluzii bune ca note de subsol.

Apoi, ca *semnal de alarmă* în fața crizei profunde a expresiei vorbite și scrise și, în particular, a limbajului politic și juridic actual. Limba contemporană respiră tot mai greu, sufocată sub greutatea unor politici și a unor codificări care, de data asta, amintesc, tot mai des și mai direct, de codul Noiivorbe (*Newspeak*), dialectul partidului din „1984”. Atacată din toate direcțiile de nevoia de

„confort” și de „spații sigure” (*safe spaces*), de imperativul „toleranței”, „diversității” și „incluziunii”, de amenințarea unor tabuuri precum delictul de opinie ca discurs instigator la ură (*hate speech*), de agresiunea cenzurii și de riscul auto-cenzurii, de permanenta dublă măsură, libera expresie pare încercuită și mânăată înspre un țarc în care sensul se tâlmăcește prin anti-sens precum libertatea prin sclavie, pacea prin război și puterea prin ignoranță.

Pe urmă, ca *oftat de neputință* în fața evacuării dreptului din statul de drept și a înlocuirii lui cu un set de ordine și instrucțiuni, marțiale și meta-constituționale, porunci care vin dinspre un *Big Brother* tot mai tehnocratic și mai autoritar, tot mai ubicuu și tot mai vigilent, tot mai inclinat să proclame că $2+2=5$ și să expulzeze în „camera 101” pe oricine ar fi în dezacord cu acest „adevăr”. În contextul unei asemenea metamorfoze a justiției și echității, apărarea individului și principiile aferente acesteia se văd detronate – în aceeași cheie orwelliană – de „valori” „superioare” cum ar fi cele asociate dreptului penal represiv și celor „două minute de ură pe zi”, „luptei anti-corupție”, încoronării delațiunii ca regină a probelor (ca în cazul „justiției” *MeToo*) și transformării avocatului în „entitate raportoare de suspiciuni”.

În fine, ca *imensă stupefacție* în fața închiderii în congelator a unei întregi planete și a pregătirii ei pentru un dezgheț „salvator” sub forma unui fabulos nou start (*the great reset*) care ar presupune, în cuvintele unuia dintre regizorii responsabili, o spectaculoasă fuziune a „identităților noastre

Cuvânt introductiv

fizice, digitale și biologice”. O asemenea transformare ar fi, pesemne, imensul pas spre o minunată lume nouă și minunată nouă „normalitate” în care „stabilitatea, pacea și libertatea” imaginată de Huxley ar fi garantată pentru toți, în care oamenii ar fi creați în eprubetă, iar „știința” l-ar înlocui, în sfârșit, pe Dumnezeu.

Prin urmare, presiunea agasantă a corectitudinii politice, siluirea limbajului și a liberei expresii, sluirea dreptului și a principiilor sale fundamentale și, în fine, mugurii dictaturii medicale în epoca virusată de spaima covidului sunt câteva dintre bolile post-democrației pe care am încercat să le radiografiez în paginile acestui volum.

Nu pretind că diagnosticul bazat pe aceste radiografii se bucură de autoritate de lucru judecat. În fapt, el nu este – și nici nu se dorește – o sentință, ci, mai degrabă, mărturia sânguinței autorului de a pricepe câte ceva din istoria contemporană. Complicată caznă, recunosc.

Până s-apuc însă s-o citesc în plină scriere, simt că ea, istoria, se îndepărtează de introducerea senină de care vorbeam la început și se apropie de un îngust defileu. Este o strămoare înspre care ea curge tot mai precipitat, își pierde din coerență și liniaritate, avansează ca printre Scila și Caribda și riscă să fie strivită de roțile dințate ale realității și ficțiunii, malurile pe care le credeam îndepărtate, dar care, privite din amonte, par că se îmbucă și strivesc între ele orizontul.

Florentin Țuca
15 martie 2021

Crăciun fericit! (de altădată)

Stuttgart, început de noiembrie. Orașul, deja împachetat în beteală și fundițe alb-roșii, invadat de Moși Crăciun, aflat în altă primă audiție a cântecelor de sezon (sezon tot mai extins, an după an), grăbit încoace și-ncolo, înnebunit să cumpere cadouri și înfricoșat că stocurile de daruri ar putea fi pe terminate. Simțeam cum trepidează frenetic (dacă și nemții sunt afectați de trepidație frenetică, asta e deja un semn clar că ceva nu e-n regulă!) și-l contemplam de pe terasa unei cafenele ce dă înspre piața centrală, unde încercam să-mi încălzesc frigul din oase cu o pătură și o cafea nefiltrată căreia localnicii îi zic *weissbier*.

Agitația din târg mi-a adus aminte că, totuși, Stuttgart nu e cu nimic special când vine vorba de hărmălaia Sărbătorilor. Toate orașele europene (și nu numai, evident) se încordează la fel în perioada asta și se pregătesc pentru diverse asedii. Unele-s comune, molime fără de vaccin, generalizate și banalizate: asaltul cumpărătorilor hămesiți, contraofensiva mărfii care se *bagă*, nerușinarea reclamelor violatoare de bun gust, răbdare și decență, tupeul lui Moșu' care evadează din poveste și, multicolor, bisexual și intruziv, invadează lumea, ca ambasador plenipotențiar al tuturor negustorilor planetei. Alte erupții sunt însă specifice locului. La Bucharest, de exemplu, separat de epidemiile evocate mai sus, suntem infectați de vulgaritatea televiziunilor-tabloid și buimăciți de liturghiile mallurilor: fiecare magazin cu colindul propriu,

madrigale pe zeci de voci asurzitoare, toate în cinstea preafericitului Hrușcă, învingător încă din primul tur. În Franța, dimpotrivă, discuții intense despre Crăciun și pretinsul atac al acestuia împotriva laicității statului: două recente decizii judecătorești au obligat, întru corectitudine politică, la eliminarea reprezentării scenei nativității din piața centrală pe motiv de egalitate de tratament cu interzicerea burkăi. Altfel spus, niciun Crăciun fără Ramadan. Pe urmă, în SUA, pe cât de agresiv și *sales director* este Moșul, pe atât de agresivi și corecți politic sunt dușmanii lui: numeroase proteste ale organizațiilor ateiste și ale altor tancuri de gândire și cutii de creiere împotriva expresiilor cu conținut potențial creștin și, deci, incorect. Pe scurt, zorzoane, zaiafet, zumzăială, dar și zarvă și zăzanie. Crăciun *fake*-uit.

Cam astea-mi erau gândurile și oile mele când mi s-a întâmplat să primesc un minunat cadou. În fața cafenelei-berării, un bărbat care semăna cu un român interpreta la saxofon melodii celebre în speranța că orașul agitat se va mai calma, din când în când, ca să-i dea și lui un euro. Deși melodiile se ciocneau octavă-n octavă cu alte cântece care cotropeau piața dinspre celelalte cafenele-berării și magazine-cumetrii, saxofonistul se înstăpânise cu destul succes în vadul intrat, încă din debut de noiembrie, în *high season* (probabil cu speranța că, la anul, Crăciunul va cădea începând cu 1 septembrie).

Omul meu chiar avea ceva aplecare. Când, pe la mijlocul reprezentației, a fredonat prima melodie-amintire din viața mea, m-am dus și eu să-mi achit, nostalgic, biletul de intrare la concert. Era (și

Crăciun fericit! (de altădată)

este) o piesă care, deși nu fusese gândită să aibă legătură cu Crăciunul, mie îmi amintește de această Serbare. Aveam, cred, vreo cinci-șase-șapte ani când am auzit-o prima oară, într-un decembrie înzăpezit, difuzată în emisiunea de sâmbătă a lui Tudor Vornicu („De la A la Z”, parcă...). Și-mi amintesc exact de momentul încapsulat în memoria mea când, în ajunul Ajunului, imediat după emisiunea cu pricina, mama mă trimisese cu nu mai știu ce inventate pretexte la Mama Leana, doar-doar de-o face rost de vreo oră fără mine, timp în care să pregătească bradul și explicația venirii Moșului în lipsa beneficiarului suprem. (Era, carevasăzică, un an în care moșii de serviciu de până atunci își luaseră, ghinion, zile libere.) Iar naivul din mine habar n-avea că, la întoarcere, avea să-l serbeze pe Moșu’ în contumacie și, în drum spre bunica, lălăia, inocent, „*Le temps des fleurs*” cântat de Dalida (ori, în varianta englezescă – aveam să mă documentez mai târziu –, „*Those were the days*”, interpretată de Mary Hopkin, ambele versiuni prelucrate, pare-se, după un original rusesc). În orice caz, atunci nici românește nu știam bine, așa că momentele florilor ruso-franco-britanice se traduceau perfect prin la-la-la, interpretate cu gângureli de aburi geruiți și de-sub-ghete-zăpadă-ce-cânta-și-ea, într-o stare de ajun de beatitudine, de bucurie a așteptării, de liniște troienită. Nu știam nici de nașterea ce urma celebrată, nici de colinde sau colindători, nici de ce Moșul fusese poreclit cu nume din poveste și nici că porecla lui avea să fie repudiată mai târziu din rațiuni ideologice. Eram doar băiețelul-fetiță cu